

TÔØ SÖÙC KHOÛE COÂNG COÄNG

Vieâm gan C

Massachusetts Department of Public Health, 305 South Street, Jamaica Plain, MA 02130

Vieâm gan laø gi?

Vieâm gan laø baát kyø loaïi söng (moät phaûn öùng bao goàm söng vaø ñau) gan naøo. Vieâm gan do nhieàu thöù bao goàm sieâu vi (moät loaïi maàm beanh), ma tuùy, hoùa chaát vaø rööïu gaây ra. Vaø thöøi ñieäm naøy, coù naêm loaïi sieâu vi aûnh hööûng ñeán gan. Taiï Hoa Kyø, caùc loaïi vieâm gan sieâu vi phoå bieán nhaát laø vieâm gan A, vieâm gan B vaø vieâm gan C. Nhööng sieâu vi naøy ñeàu raát khaùc nhau, nhöng taát caû ñeàu deä laây nhieäm vaø coù theå gaây ra nhööng triëäu chöùng tööng töi. Chuùng khaùc nhau ôû caùch laây nhieäm, thöøi gian nhieäm beanh keùo daøi, vaø caùch ñieàu trò. Baùc só chaêm soùc söùc khoûe coù theå thöû maùu cuâa ngöôøi beanh ñeå tim vieâm gan A, B vaø C

Vieâm gan C laø gi?

Vieâm gan C laø beanh gan do sieâu vi vieâm gan C gaây ra. Sieâu vi vieâm gan C coù trong maùu vaø gan cuâa ngöôøi maéc beanh vieâm gan C. Phaàn lôùn ngöôøi maéc beanh vieâm gan C seõ bò beanh maõn tính (beanh daøi haïn) vaø coù theå laây sang ngöôøi khaùc. Moät soá trong nhööng ngöôøi naøy seõ bò hô gan vaø bò beanh naëng trong khi nhööng ngöôøi khaùc vaän khoûe maïnh trong nhieàu naêm. Sieâu vi coù theå gaây xô gan (ñoùng seïo treân gan) vaø/hoaëc ung thö gan ôû moät soá ngöôøi.

Beanh laây truyeàn ra sao?

Sieâu vi vieâm gan C laây truyeàn chaùnh yeáu do tieáp xuùc tröïc tieáp vòùi maùu (hay dòch cô theå coù maùu) cuâa ngöôøi beanh. Caùch laây nhieäm sieâu vi vieâm gan C phoå bieán nhaát laø qua caùch chích ma tuùy. Duøng chung kim chích, vaät duïng, boâng goøn, nööùc, hay baát cöù thieát bò chích ma tuùy naøo khaùc vòùi ngöôøi beanh ñeàu coù theå laây truyeàn sieâu vi. Trong quaù khöù, moät soá ngöôøi bò maéc beanh sau khi ñööïc truyeàn maùu hay caáy gheùp cô quan noái taïng. Tuy nhieân, keâ töø thaùng Baûy naêm 1992, tieáp lieäu maùu ñaõ ñööïc kieäm tra kyõ ñeå tim sieâu vi vaø tieáp lieäu maùu ñööïc coi laø an toaøn. Nhaân vieân chaêm soùc söùc khoûe coù theå bò nhieäm beanh khi bò kim hay vaät nhoïn ñaâm vaøo khi ñang laøm vieäc. Sieâu vi coù theå laây lan khi duøng chung vaät duïng caù nhaân nhö baøn chaûi ñaùnh raëng, dao caïo raâu, hay baát cöù vaät gi khaùc coù maùu treân ñou. Sieâu vi cuõng coù theå laây lan khi xaâm minh, xoû loã treân cô theå hay kim chaâm cöùu chöa ñööïc khöû truøng.

Ñoái khi sieâu vi vieâm gan C coù theå laây truyeàn qua giao hôïp, nhöng ñieàu naøy khoâng phoå bieán ôû ngöôøi coù baïn tình laâu daøi, oân ñòn. Ngöôøi coù nhieàu baïn tình coù nguy cô maéc beanh vieâm gan C cao hôn. Ngöôøi meï maéc beanh coù theå laây sang cho con khi sinh nôû.

Sieâu vi vieâm gan C KHOÂNG laây truyeàn khi tieáp xuùc thoâng thöôøng nhö oâm, haét hôi, ho, hay duøng chung thöùc aên vaø thöùc uoång.

Caùc trieäu chöùng cuâa beänh laø gi?

Caùc trieäu chöùng beänh vieäm gan C laø vaøng da vaø maét (beänh vaøng da), meät moüi, chaün aên, suït caân, buoàn noân, ñau bao töû, vaø nööùc tieåu saäm maøu. Nhieäu naêm sau, coù theå xuaát hieän xô gan ôû ngöôøi bò beänh, khi moâ seio thay theá caùc teá baøo gan khoûe maïnh.

Caùc trieäu chöùng xuaát hieän luùc naøo?

Khi laàn ñaàu tieân bò nhieäm sieâu vi vieäm gan C, ngöôøi beänh khoâng coù trieäu chöùng gi caû, hoaëc chæ coù caùc trieäu chöùng nheï. Ñoái vôùi nhööng ngöôøi coù trieäu chöùng thi thööøng xuaát hieän töø saùu tuaàn ñeán saùu thaùng sau khi bò nhieäm. Nhieäu ngöôøi maéc beänh vieäm gan C maõn tính khoâng coù caùc trieäu chöùng cho ñeán haøng naêm sau, ñeán caû haøng chuïc naêm sau ñoù.

Vieäm gan C ñööïc chaân ñoaùn ra sao?

Vieäm gan C ñööïc chaân ñoaùn khi thöû maùu.

Nieäu trò vieäm gan C nhö theá naøo?

Coù theå ñieäu trò vieäm gan C baëng thuоác ñaëc bieät choáng sieâu vi. Ngöôøi bò nhieäm vieäm gan C neân chích ngöøa vieäm gan A vaø vieäm gan B, hai loaïi sieâu vi khaùc gaây hö gan neáu hoïi coù nguy cô nhieäm hai beänh naøy. Ngöôøi nhieäm vieäm gan C khoâng neân uoång rööïu, duøng ma tuùy baát höïp phaùp, hay duøng caùc loaïi thuоác hay thuоác boâ dinh dööøng khaùc seõ gaây haïi theâm cho gan. Hoûi baùc só veà caùc lõïa choïn ñieäu trò vaø caùc bööùc neân thöïc hieän ñeå baûo veä gan cuâa quyù vò.

Laøm sao ñeå phoøng ngöøa vieäm gan C?

Khoâng coù thuоác chuûng ngöøa vieäm gan C.

Nhööng ngöôøi coù nguy cô nhieäm vieäm gan C neáu hoïi:

- Chích ma tuùy chöï ñen hay duøng chung thieát bò chích ma tuùy, duø chæ moät laàn.
- Ñööïc truyeàn maùu, caùc saûn phaåm maùu, hay caáy gheùp cô quan noái taïng trööùc thaùng Baûy naêm 1992.
- Coù nhieäu baïn tinh, ñaëc bieät laø neáu khoâng söû duïng bao cao su.
- Laø nhaân vieân chaêm soùc söùc khoûe (nhö baùc só hay y taù) coù theå tieáp xuùc vôùi maùu hay kim chích.
- Laø treû em do ngöôøi meï nhieäm vieäm gan C sinh ra.
- Ñang thaåm taùch thaän.

Caùch toát nhaát ñeå phoøng ngöøa khoâng nhieäm vieäm gan C laø traùnh tieáp xuùc vôùi maùu cuâa ngöôøi beänh.

Caùch khaùc ñeå ngaên ngöøa söi laây nhieäm cuâa vieäm gan C bao goäm nhööng ñieäu sau:

- Neáu chích ma tuùy, khoâng duøng chung vaät duïng vôùi baát cöù ngöôøi naøo. Röûa tay trööùc vaø sau khi chích ma tuùy. Khoâng duøng chung oång hít baïch phieán vaø ma tuùy vì nhööng thöù naøy coù theå dính maùu treân ñoù. Tím hieäu theâm veà chööng trình ñieäu trò giuùp quyù vò cai ma tuùy.
- Söû dung bao cao su moái laàn giao höïp.
- Chæ xaám minh hay xoû loã treân cô theå ôû nhööng nôi coù duøng thieát bò khöû truøng.

- Nhaân vieân chaêm söùc khoûe vaø ngöôøi doïn deïp beãnh vieän hay nôi khaùc coù kim chích vaø vaät nhoïn neân laøm theo caùc phoøng ngöøa tieâu chuaåñ (quoác teá) vôùi **moãi** beãnh nhaân.
- Khoâng duøng chung dao caïo raâu hay baøn chaûi ñaùnh raêng.
- Neáu bò nhieäm vieâm gan C, khoâng hieán maùu, tinh truøng, hay cô quan noäi taïng.

Coù theå laáy theâm thoâng tin ôù ñaâu?

- Baùc só, y taù, hay beãnh xaù.
- Hoái ñoàng söùc khoûe ñòa phöông (coù ghi trong soå danh baï ñieän thoaïi döôùi phaàn “chaùnh quyeàn”).
- Ban Söùc Khoûe Coâng Coäng Massachusetts (Massachusetts Department of Public Health, hay MDPH), Phaân Ban Dòch Teã vaø Chích Ngöøa theo soá: (617) 983-6800 hay soá mieän phí (888) 658-2850, hoaëc treân maïng lõôùi MDPH taïi <http://www.mass.gov/hepc>.
- Ñöôøng daây noùng Vieâm Gan C cuâa MDPH theo soá 1-888-443-hepC (4372).

October 2006
Vietnamese